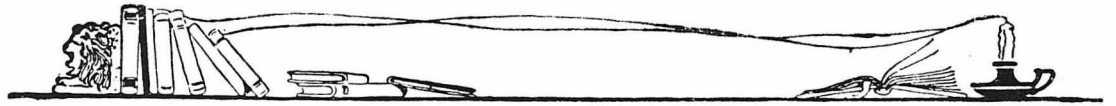

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΜΑΣ

ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΜΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΠΙΡΒΑΝΑ

ΠΩΣ ΕΓΝΩΡΙΣΑ ΤΟΝ ΠΙΕΡ ΛΟΤΙ

Ήτανε τὸν κτηρὸ—δὲν θυμοῦμαι ἀκριβῶς τὸ ἔτος—ὁ Πιέρ Λοτὶ ἦτανε ἄκοιμη ἀξιωματικός τοῦ Γαλλικοῦ Ναυτικοῦ καὶ κυβερνήτης τοῦ «Yautour», φυλακὸς τῆς Γαλλικῆς Προσέβιας στὴν Κωνσταντινούπολη. Ἡ Γαλλικὴ Δημοκρατία—ἀρκετὰ Ἀθηναϊκὴ ὡς πρὸς αὐτὸ—εἶχε ἐπιτρέψῃ στὸν περιπλανώμενο ἀκαδημαϊκὸ τῆς τὸ μικρὸ ἀπὸ καταδρομικὸ, γιὰ νὰ περιφέρῃ τὶς φαντασιοληξίαις του κάτω ἀπὸ τοὺς σφραγιστὸν δνεῖρον του καὶ πρὸς τὶς ἀκτέες τὸν πτητικῶν τὸν προτιμήσων. Τὸ «Yautour», ἐν τῷ μεταξύ, ἔλαβε ἀνάγκη ἀπὸ καθαρισμό καὶ ἤρθε νὰ καθαρισθῇ στὴν πλοτὴ δεξαμενῆ τοῦ Ναυστάθμου τῆς Σαλαμίνος, ὅπου, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, εἶχε νὰ ὑπηρετῷ, ὡς ναυτικὸς ἰατρός. Φυσικὰ δὲν μπορούσα ν' ἀφίσω νὰ χαθῆ μὰ τόσο λαμπρῇ εὐκαιρίᾳ νὰ γνωρισθῶ μὲ τὸν κυβερνήτη τῆς γαλλικῆς φυλακίδος, ποῦ ἦτανε γιὰ μένα ὁ γοητευτικὸς συγγραφεὺς τοῦ «Ἀδελφοῦ μου» Ὑζις.

Ἦξερα καλά πόσο ὁ Πιέρ Λοτὶ ἦτανε δύσκολος καὶ ἀπόρροτος. Ἀποφάσιμα ὅμως νὰ δοκιμάσω. Καί, ἕνα πρωτὶ, πήρα μὰ βάρκα ἀπὸ τὸ Ναύσταθμο καὶ σκαρφάλωσα τὴν δεξαμενῆ, νὰ ρωποκινθῶνεύσω μίαν ἑπ'σκηπὴ τὸν κυβερνήτη τοῦ «Yautour», ὅχι μὰ σὺν ἀνθρώποισ τῶν γραμμάτων, ἀλλὰ σὺν ἀξιωματικῶ τοῦ Ναυτικοῦ. Ἡ σιολὴ μου, εἶχε σκεπθῆ, θὰ μοῦ διευκολύνῃ τὴν παρουσίᾳ μου. Καὶ δὲν ἔμαθα λάθος. Στὸ κατὰστρωμα μὲ δέχτηκε εὐγενέστατα ὁ βτραρχὸς τοῦ πλοίου, ἕνας εὐγενέστατος ἀξιωματικός, ὁ ὁποῖος μὲ πληροφοροῦσε οἱ ὁ κυβερνήτης του δὲν εἶνε μέσα. Δὲν μοῦ φανίχε παράνομι. Φαντασθῆκα, οἱ ὁ Λοτὶ, μὰ φορὰ πρὸ ἢ τυχὸν τὸν ἔφερε κατὰ ἀπὸ τὴν σιὰ τοῦ Παρθενῶνος, θὰ εἶχε πάη νὰ κάμῃ τὸ προσκύνημά του σὺν τῷ τῆς; Παρθένῳ Ἀθηνῶν. Καὶ τὴν ὑπόθεσίν μου ὅσῃ τὴν ἀνακίνοισα σὺν εὐγενέστατο βτραρχῳ, ποῦ μοῦ εἶκανε τὶς τιμὲς μὲς ὁποδοχῆς περισσότερο ἐγκαρδίας, παρὰ τυπικῆς. Ἐκεῖνος χαρογέλασε.

— Τὶ ἴδιον μοῦ εἶπε. Ὁ κυβερνήτης, ἔχει πάει, ἀπλοῦστατα, νὰ πάηρ τὸν καφεὶ του καὶ νὰ ρουφηθῇ τὸν ναργιλῆ του ὅ' ἕνα καφεναβέντῃ τῆς Κούλουρης. Ὑποθέτω πάς δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ. Μπορεῖτε νὰ τὸν παριμένετε.

Καί, προσμένοντας τὸν διάσημο ξένο μας, ἔμαθα, οἱ, μολονοῦ τὸ πλοῖο εἶχε ἄρκετὲς ἡμέρες στὰ Ἑλληνικὰ νερά, ὁ Πιέρ Λοτὶ δὲν εἶχε πάει παρὰ μὰ φορὰ μονάχα στὰς Ἀθῆνας, ἢ αὐτῆ γιὰ νὰ κάμῃ τὴν τυπικὴ του ἐπίσκεψιν σὺν πρεσβευτῇ τῆς Γαλλίας. Αἱ Ἀθῆναι τὸν εὐλοῖσαν ἐντελῶς ἰδιόφωρο.

— Ἡ Ἑλλάς καὶ αἱ Ἀθῆναι, ξέρισε—μοῦ εἶπε μὲ τὴν ἐλευθεροστομίᾳ τὸν ναυτικὸν ὁ συνομιλήτης μου—τὸν ἀηδιάζουν (le dégoûtent κατὰ λέξιν). Ἐχει τὴν νοσταλγία τῆς Τουρκίας καὶ τὸ δνεῖρὸ του εἶνε ἡ Σταμπούλ. Καί, γιὰ νὰ γλυκάηρ τὸν καβὺ του, πηγαίνει καὶ φομαίρει τὸν ναργιλῆ του μὲ τοὺς βαρκάρηδες τῆς Κούλουρης.

Ὁ οικαιστής τῆς φυλακῆς μὰς δέειψε τὴν ὁμιλία μας γιὰ ν' ἀναγγεῖλῃ σὺν ἴπαρχῳ τὴν ἀριετιὴ τοῦ κυβερνήτου. Ὑστερὶ ἀπὸ λίγα Ἴατὰ, ὁ Πιέρ Λοτὶ μὲ δέχτοισα στὸ Τουρκικὸν σαλονακι του. Μὲ μεγάλη φιλοφροσύνη ὁ ἀκαδημαϊκὸς κυβερνήτης μ' ἔβαλε νὰ καθῆσω σ' ἕνα ντιβάνι, μοῦ πρόσφερε τούρκικα εἰγαρέττα καὶ ὀλίγο, τούρκικο καφέ, σφερτισμένο σὸ «ζάφρια», ἔνελλῶς τούρκικα, ποῦ μὰς τὸν ἔφερε ἕνας γιγαντοσώματος ὑψηροῦς μὲ τὸ τούρκικο ὄνομα Ὀσμάν, μολονοῦ ἦτανε Γάλλος καθαροῦ αἵματος, ἀπὸ τὸ Τουλόν.

Μὲ κρῆτισε στὸ γεῦμα, καὶ ἀπὸ τῆν ἡμέρα ἐκείνη, ποῦ πέρασα μαζὶ του, μοῦ μένει ἀλησμόνητὴ ἀνάμνησι μίᾶς συνομιλίας, ποῦ εἶχε σπαραχθὸλόκληρη γύρω ἀπὸ τὸ τυρκικὸ φαῆμα, τὴν τούρκικη ἑσθί, τὴν τούρκικη φροιάττητα, στὴν ὁποία ὁ μέγας συγγραφεὺς εἶχε χῦσει δλη τὴ φλόγα τοῦ πάθος του. Γιατὶ, πράγματι, ὁ Λοτὶ μίλουσε γιὰ τὴν Τουρκία, ὅπως μιλεῖ κανεὶς—καὶ ὄχι στὴν ἡλικία του—γιὰ μίαν ἐρωμένην.

Σὲ λίγο, ἡ ὁμιλία ἐπῆσε—ἡ ἐντύπωσή μου ἦτανε καὶ κυριολεκτικὰ ἐντύπωσι πτώσεως στὰς Ἀθῆνας. Προσεφέρθηκα νὰ τὸν συνοδέψω στὴν Ἀκρόπολιν καὶ σὰ μουσεῖα. Στραβόμουσισε χωρὶς νὰ μοῦ πῆ ὅτιε ναί, ὅτε ὄχι. Ἄλλαξα ἀμέσως θέμα καὶ τὸν πληροφοροῦσα οἱ ἡ Ἰσαντόρα Ντωγκαν εἶδνε, τὶς ἡμέρες ἔβεινε, μὰ σιγὰ παραστάσεων στὸ Βασιλικὸ Θέατρο.

— Αἱ Θὰ ἤθελα πολὺ νὰ τῆ δῶ... μοῦ εἶπε. Τοῦ προσεφέ-

θηκα νὰ τὸν ξαναγῆσω, τὸ ἴδιο ἐκεῖνο βράδυ, δέχτηκε μὲ πολλὴ ἐχαρίστησι καί, σὲ λίγο, μαρκάρισε στὴν «Ἐδκαίρια»—τὸ μικρὸ βασιράκι ποῦ ἔκανε τὴν συγκοινωνία τοῦ Ναυστάθμου—γιὰ τὸν Πειραιᾶ. Στὸ διάστημα τοῦ ταξιδιοῦ, ὁ Πιέρ Λοτὶ μοῦ μίλησε γιὰ τὸ βιβλίον του «Πρὸς τὸ Ἰσπαχάν», ποῦ δημοσιονοῦνε τοτε στὴν Παρισινή «Ἐπιθεώρησι τῶν Δύο Κόσμων». Ἦσαν ταξιδιωτικῶς τὸ ἀναμνήσεις καὶ ὄνειροπολήματα στὰ ἐρείπια τῶν ἀνακτόρων τοῦ Σέρξῃ, ποῦ εἶχαν ἀνακαλυφθῆ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ὅπως κίστευαν τοῦλάχιστον ὁ ἀρχαιολογῳ.

— Εἶναι μίᾶ εὐτυχισμένη σύμπτωσι, διδάσκαλε—τοῦ εἶπα—ὅτι τελειώνετε τὸ ἔργο σας ἀπάνη στὰ νερά αὐτὰ ποῦ εἶδαν τὸν δλεθρο τοῦ στόλου τοῦ μεγάλου Βασιλέως.

Δὲν ἔδωκε καμμίᾳ προσοχὴ στὴν τελευταία μου αὐτῆ παρατήρησι. Ἦνας ἀξιωματικός τότε δικός μας—ὁ ναυπηγὸς κ. Παυλίδης—ποῦ παρακολούθησε τὴν συνομιλία μας, τὸν ρώτησε, ποῦ νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὁμιλία στὸ θέμα, ποῦ ἦτανε τόσο ἐπίκαιρο, τὴ στιγμῇ, ποῦ σχίζεμα τὰ νερά τῆς Σαλαμίνος:

— Θυμόσαστε, διδάσκαλε, τὴν φράσι περικορῆ τῆς μ γάλης ναυμαχίας, ποῦ κάνει ὁ Ἀσχίλος στοὺς «Πέρας» του:

— Δὲ γνωρίζω αὐτὸ τὸ ἔργο... τοῦ ἀποκρίθηκε ξερὰ ὁ Λοτὶ. Δὲν τὸ διάβασα ποτέ μου.

Καί ἐξακολούθησε τὸν ἐρωτικὸ του μονόλογο γιὰ τὴν Σταμπούλ, ποῦ ἡ νοσταλγικὴ ἡ ἀνάμνησι τὸν κατεβίασε, ἀδιάκοπα, ἐνδὲ πλείεμα πρὸς τὸν Παρθενῶνι.

Ὑστερὶ ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες, πήγα νὰ τὸν ἀποχαιρετίσω μέσα στὸ «Yautour», ποῦ εἶχε μετασταθμεύσῃ σὺν Πειραιᾶ καὶ ποῦ ἦτανε ἔτοιμο νὰ σαλπάρῃ γιὰ τὴν Κωνσταντινούπολη. Ὁ Πιέρ Λοτὶ ἀκίνοβολοῖσε, ἀπάνη στῇ γέφυρα τοῦ κερβενητοῦ, ὅπου μὲ δέχτηκε. Ἡ χαρὰ ἔλαμπε στὰ μάτια του καὶ δὲν ἠρησταθοῖσε καθόλου νὰ τὴν κινήσῃ ἀπ' τὸν Ἑλληνα συνομιλήτη του.

— Δὲ φανταζόσθε, ἀγαπητὴ μοῦ φίλε—μοῦ εἶπε—πόσο ἀτελείωτη μοῦ φάνηκε ἡ διαμονή μου στὴν Ἀθῆνα καὶ πόσο εἶναι εὐτυχισμένος νὰ ξαναπικρῶσθαι τὸ χρυσῶν Κέρα.

Εἶχε γρασιμένα τὰ νῶτα του, καθὼς μιλοῦσε, πρὸς τὸν Παρθενῶνα, πλημυρισμένον ἐπ' τὸ θεῖο φῶς τοῦ ἀττικοῦ οὐρανοῦ. Τὰ βλέμματά του ἦσαν βυθισμένα στὴν ἀπόστασι, ἐστατικῶς, πρὸς κάποια ὄνειρευτὰ τοπεία λευκῶν μιναρέδων καὶ χρυσῶν ἡμισελήνων.

Τὸ «Yautour», σὲ λίγο σήκωσε τὶς ἀγκυρὰς του καί, ἀπὸ τότε δὲν ξαναεἶδα τὸ διάσημο φί-

λο μου. Κρατῶ ἀπ' αὐτὸν τὴν φωτογραφία του, μὲ μεγάλη σπλὴ ἀξιωματικῶ τοῦ Ναυτικοῦ, ποῦ εἶχε τὴν ἐγγύετιᾳ νὰ μοῦ προσεφέρῃ, μερικὲς φιλικὲς ἐπιστολὰς του καὶ τὴν ἀνάμνησιν τῆς καταπληκτικῆς του τουρκολατρίας. Δὲν ἔξερα ἂν ἡ τουρκολατρία του αὐτῆ ἦτανε νοσηρὸ φαινόμενον, ὅπως τὸ χαρακτηριστικὸ κάποιου ὁ «Ἐλεύθερος Ἀνθρώπος» τὸν Κλεμανσὸ ἡ φυσιολογικὸ αἰσθημα. Ὅπως καὶ νὰ εἶναι, ἕνα πράγμα δὲ θὰ μπορούσα νὰ φαντασθῶ ποτέ μου: τὸν Πιέρ Λοτὶ φιλέλληνα. Μήπως ὑπῆρξε τοῦλάχιστον Γαλλόφιλος; Μὲ τὰ ἴδια μου ταῦτὰ τὸν ἀκούω νὰ λέη, διαβάζοντας κάποιες γαλλικὲς ἐφημερίδες, ποῦ τὸν πειραζαν γιὰ τὴ τουρκοφιλία του: «La France est une nation finie». Ὑστερὶ ἀπὸ λίγα χρόνια ὁ μεγάλος πόλεμος εἶδει, οἱ ἡ Γαλλία δὲν ἦτανε καθόλου «ἐξωφλημον ἔθνος», ὅπως ἤθελε νὰ τὴν πιστεῖν ὁ μέγας τῆς συγγραφῆς.

Ἄλλὰ γιὰ νὰ μὴν παύηρ κανεὶς τὰ πράγματα, ὅπως εἶναι; Κατὰ βάθος ὁ Πιέρ Λοτὶ ὑπῆρξε ἕνας πιστός τοῦ Προσθῆτου, ποῦ γεννηθῆκε κατὰ λάθος ἐπὶν Γαλλία καὶ ποῦ ἀπολαίρηθηκε ὡς τῆ Γαλλικῆ Ἀκαδημία. Μὲ ὅλα ὅμως αὐτὰ ὑπῆρξε ἕνας εὐλικρινὲς καὶ ἕνας ἀγαθὸς καὶ ἀξίεζε νὰ τὸν ἀγαπᾶ κανεὶς.

ΠΩΣ ΕΓΝΩΡΙΣΑ ΤΟΝ ΓΚΑΜΠΡΙΑ ΝΤ' ΑΝΝΟΥΤΖΙΟ

Ὁ Γκαμπριέλ Ντ' Ἀννουίντζιο εἶχε ἐρθῆ στὰς Ἀθῆνας—πάνε τριάντα χρόνια ἀπὸ τότε—ὡς «περιπαθῆς προσκυνητής». Ἡ Ντοῦζε μὲ τὰ ὦρατα χέρια ἔκανε τὸν ἴδιο καιρὸ, τὴν τ ο υ ρ ῆ τῆς. Ὁ Ντ' Ἀννουίντζιο τὴν ἀκολούθησε, σὰ σιὰ τῆς καὶ ἐρχότανε—ὅπως εἶπε—νὰ τελειώσῃ κάτω ἀπὸ τὸν γαλήνιο οὐρανὸ τῆς Ἑλλάδος, τὸ καινούργιο μυθιστορηματὸ «Φωνία», ἐκίβιο ποῦ εἶνε ἀργότερα ἀφορμὴ νὰ προκλέσῃ τὴ γνωστῇ ῥῆξῃ μεταξύ τοῦ ποιητῆ καί τῆς Μούσας του. Ὁ ποιητῆς Βρισκότανε, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, σὸ ὑπόγειο τῆς φιλολογίης του δόξας. (Ἀκολουθεῖ).

